МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л.Н.ГУМИЛЕВ ат. ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 20-жылдығына және экономика ғылымдарының докторы, профессор, ХАА және Ресейлік Жаратылыстану Академиясының академигі, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі Садвокасова Куляш Жабыковнаның 60-жас мерейтойына арналған «Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы»
Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының

ЕҢБЕКТЕРІ

ТРУДЫ

Международной научно-практической конференции
«Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», посвященную 20-летию ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и 60-летию доктора экономических наук, профессора, Академика МАИН и Российской Академии Естествознания, заведующей кафедрой «Финансы» Садвокасовой Куляш Жабыковны.

WORKS OF THE

international scientific- practical conference
"Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", dedicated to the 20th anniversary of L.N. Gumilyov ENU and the 60th anniversary of Sadvokasova Kulyash Zhabykovna, doctor of economic sciences, professor, IIA academician, academician of the Russian Academy of Natural Sciences and head of the department "Finance".

1 часть

Астана – 2016

Л.Н.ГУМИЛЕВ ат. ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ ат. ЕҰУ ЖАНЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЕНУ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
IMS OF LN GUMILYOV ENU

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ
ECONOMIC RESEARCH INSTITUTE

Орынбор мемлекеттік университеті
Оренбургский государственный университет
Orenburg State University

Пенза мемлекеттік университеті
Пензенский государственный университет
Penza State University

Тыва мемлекеттік университеті
Тувинский государственный университет
Tuvan State University

БМУ бизнес пен технология менеджменті институты
Институт бизнеса и менеджмента технологий БГУ
School of business and management of technology of BSU

Ресей халықтар достығы университеті
Российский Университет дружбы народов
Peoples' Friendship University of Russia

ТРУДЫ
Международной научно-практической конференции

«Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», посвященную 20-летию ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и 60-летию доктора экономических наук, профессора, Академика МАИН и Российской Академии Естествознания, заведующей кафедрой «Финансы» Садвокасовой Куляш Жабыковны.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 20-жылдығына және экономика ғылымдарының докторы, профессор, ХАА және Ресейлік Жаратылыстану Академиясының академигі, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі Садвокасова Куляш Жабыковнаның 60-жас мерейтойына арналған «Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы»

Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының
ЕҢБЕКТЕРІ

WORKS OF THE
international scientific- practical conference

"Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", dedicated to the 20th anniversary of L.N. Gumilyov ENU and the 60th anniversary of Sadvokasova Kulyash Zhabykovna, doctor of economic sciences, professor, IIA academician, academician of the Russian Academy of Natural Sciences and head of the department "Finance".

ӘОЖ 336.13.012.24 (574)
УДК 336.13.012.24 (574)
ББК 65.9.(5каз)я431

«Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы» Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының еңбектері- Астана: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016 .-374 б.

Труды международной научно-практической конференции «Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», Астана: Евразийский национальный университет им.Л.Н.Гумилева, 2016.-374с.

Works of the international scientific- practical conference "Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", - Astana: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2016.-p.374.

Редакция алқасы:
САПАРОВА Б.С.– төрағасы, э.ғ.к., Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының профессоры
КУЧУКОВА Н.К. - төраға орынбасары, э.ғ.д., ХАА академигі, РЖА академигі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының профессоры
САДВОКАСОВА К.Ж. – э.ғ.д., профессор , ХАА академигі, РЖА академигі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі
АХМЕТЖАНОВА С.Б.- э.ғ.д., профессор, Ғылыми экономикалық сараптама орталығының директоры, Экономикалық зерттеулер институты
СЫДЫҚНАЗАРОВ М.Қ.- ф.ғ.к., саясаттану PhD, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ жанындағы Заманауи зерттеулер институтының директоры
КОРОЛЕВ Ю.Ю. – э.ғ.к.., доцент, БМУ Бизнес пен технология менеджменті институтының «Бизнес-администрирование» кафедрасының меңгерушісі
ПАРУСИМОВА Н.И. – э.ғ.д.., профессор, Орынбор мемлекеттік университетінің «Банковское дело и страхование» кафедрасының меңгерушісі
КУЗНЕЦОВА Т.Е. - э.ғ.к., доцент, Пенза мемлекеттік университетінің кафедрасының меңгерушісінің орынбасары
ДОНГАК Ч.Г. - э.ғ.к., доцент, Тыва мемлекеттік университетінің «Экономика и менеджмент» кафедрасының меңгерушісі
ЖАМИЕВА А.Е. –хатшы, экономика магистрі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының аға оқытушы

ISBN 978-601-7121-74-7 (ч.1)
ISBN 978-601-7121-71-6 (общ.)
УДК 336.13.012.24 (574)
ББК 65.9.(5каз)я431

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016
© Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 2016

- установление местных надбавок к общегосударственным и местным налогам [3].

При составлении бюджетов целесообразно использовать все эти способы разграничения доходов между бюджетами, разумно сочетая их.

С целью оценки устойчивости и стабильности осуществления расходов в рамках бюджетной системы государства, а также качества управления всей совокупностью расходов предлагается определять эффективность расходного бюджетного менеджмента, который представляет собой степень реализации целей и задач бюджетной политики в целом и достижения запланированных параметров развития бюджетной системы в области расходов. Также считаем целесообразным:

- рассмотреть возможность пересмотра порядка разграничения доходов между уровнями бюджетной системы; в частности, в целях укрепления доходов местных бюджетов зачислять в них НДС по внутренним товарам, а также платежи от субъектов малого и среднего бизнеса;

- разработать методику оценки эффективности предоставления налоговых и таможенных льгот с определением критериев по видам налогов и секторам экономики;

- совершенствовать систему управления государственными активами путем разработки законопроекта о государственных активах, уточнения видов активов, определения стратегических видов государственных активов и приоритетности права на покупку, персонификации ответственности за эффективность использования активов;

- принять комплекс мер по обеспечению эффективного использования финансовых ресурсов, включая кредитные ресурсы, привлекаемые национальными компаниями и акционерными обществами с участием государства из внешнего финансового рынка;

- повысить требования стандартов финансового контроля с целью повышения уровня эффективности финансового контроля над исполнением государственного бюджета.

Реализация названных рекомендаций будет способствовать повышению эффективности налогово-бюджетной политики РК. Необходимо дальнейшее совершенствование действующего законодательства, призванное способствовать развитию методологической базы, терминологического единообразия и механизма формирования и функционирования бюджетной системы республики.

Литература:

1. Статистический бюллетень Министерства финансов Республики Казахстан за декабрь 2015 года
2. Галимтаева А.Ж. Особенности бюджетного анализа. – Алматы: Достык, 2011. – 86 с.
3. Свяневич П. Основы фискальной децентрализации. Справочное руководство для стран с переходной экономикой. Инициатива реформирования местного самоуправления и сферы государственных услуг. – Будапешт, 2011.

ӘОК: 336.7

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАРЖЫ-НЕСИЕ ЖҮЙЕСІНІҢ ҚАЛЫПТАСУЫ МЕН ДАМУЫ

э.ғ.к., доцент Бержанова А.М.
Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана қаласы

Қазақстан үшін мемлекеттілікті қалыптастыру мен әлемдік экономикалық жүйедегі орнын анықтау мақсатында жүргізілген экономикалық реформалар ең маңыздылардың қатарына жатады. Қазіргі кезде көптеген ресми ақпараттарда Қазақстанның экономикалық саясаты табысты нәтижеге бағытталған әлемдік тәжірибені,теориялық қорытындылар мен ұсыныстарды ескере отырып жасалынған деп пайымдалады.

Экономикадағы түбегейлі және жылдам өзгерістер қаржылық жүйенің қалыптасуына ықпал етті. Бұл жаңа жүйе негізгі халықаралық стандарттардың талаптарына жауап бере отырып, келесі бағыттарды қамтыды: сақтандыру және зейнетақы секторы, банк жүйесі, бағалы қағаздар нарығы, инвестициялық қорлар. Қалыптасушы экономикаға ең қолайлы болып табылатын екі деңгейлі банктік жүйе қабылданды. Қазақстан Республикасының банк секторындағы реформалар жалпы мемлекеттік экономикалық өзгерістермен қатар іске асып отырды.

Банк реформасы арқылы жүргізіліп отырған бірден бір артықшылық бағыт - бұл заңды және жеке тұлғаларға ақша қаражаттарын екі жаққа тиімді және қайтарымды несиелік нарықтың қалыптасуы мен дамуы.

Осы кезден бастап Қазақстандық банктік жүйе тек қана мемлекеттік меншіктегі ұйымдармен шектелмейтіндігін айқындады. Яғни, бұл жүйеде жеке және аралас меншіктердің де қызметі

қалыптаса бастады. Әртүрлі нысандағы меншіктің пайда болуына байланысты, банк ісіндегі мемлекеттік монополияда әлсірей бастады.

Банктік жүйенің алғашқы даму кезеңінде нарықта 200-ге жуық банктер жұмыс жасады. Бірақ, жүргізілген реформалар барысында екінші деңгейлі банктердің жалпы саны бірігу, жойылу немесе тұрақсыз банктердің банкротка ұшырауы нәтижесінде қысқарды. Мысалы, елде 1993 жылы 204 банк жұмыс істесе, ал 2010 жылдың аяғына қарай олардың саны 5 есеге қысқарып, 37-сі ғана нарықта қызметін жалғастырды.

Осы экономикалық реформаларды жүргізу арқылы елдегі қаржылық тұрақтылыққа қол жеткізілді. Егер 1993 жылы инфляция қарқыны 2000 %- ды құраса, 1996 жылы ол 28,7%-ға дейін төмендеді. Бұл процесс бағалардың толық либерализациясымен және сыртқы сауда саласындағы көптеген шектеулердің алынуымен байланыстырылады. Сонымен қатар инвистицияларды тартудың алғышарттары құрылды, бұл өз кезегінде қалыпты экономикалық өсуге ықпал етіп, ұлттық экономиканың құрылымдық өзгерістеріне алып келді[1].

Қалыптасқан ұлттық қаржылық жүйенің алғашқы сынағы 1997-1998жж. Оңтүстік Шығыс Азиялық қаржылық дағдарыстан басталады. Бұл кезде көптеген елдердің экономикасы азия аймағының қаржылық нарықтарындағы құлдырауға байланысты қиындықтарға тап болды. Көршілес Ресей мемлекеті осы кезеңде ұлттық дефолтты жариялады.

Бірақ Қазақстан бұл дағдарыстың кері әсерінен оңай құтылды, бұған мемлекеттің қаржылық құралдарын мақсатты түрде тиімді пайдалану арқылы қол жеткізілді. Осы алғашқы сынақтан кейін ұлттық экономиканы жаһандық процесстердің келеңсіз салдарларынан қорғау мақсатында, қаржылық тұрақтылыққа қол жеткізетін тетіктер қалыптасып қолданыла бастады. 2000 жылы Қазақстан Республикасы Президентінің жарлығана сәйкес, елде Ұлттық қор құрылды.

Бұл қор арқылы әлеуметтік экономикалық бағдарламалар жүзеге асырылды, және де олардың сыртқы факторларға деген тәуелділігі төмендеді.Ұлттық қорда Қазақстанның мұнайдан түскен пайдасы жинақталды. Осы құрылған Ұлттық қор - Қазақстан экономикасын әлемдік дағдарыстардан қорғаушы қызметін атқарып келе жатыр.

Банктердің ақша қаражаттарын орналастыру үшін механизмдерді құру, оларды елдің қаржы-инвестициялық мүмкіндігін ұйымдастыру кезінде дұрыс қалыптастыру және несие ресурстарын тиімді пайдалану бірінші мәселе болуы керек, бұл жинақ қалыптастыру кезінде дисбаланстардың қысқаруы, ішкі және сыртқы экономика секторында несиелердің бөлінуі болашақта макроэкономикалық реттеу кезінде басты мәселе болуы керек.

Жалпы Қазақстанның банк секторы тәуелсіздік алғаннан бері біртіндеп және прогрессивті түрде дамып отырды. Банктер экономикадағы көптеген оң процестерге ықпал етті, атап айтқанда бизнестің масштабты түрде өсуіне ықпал етті. Осы жылдары ел ішіндегі дамымаған қор нарықтарына қарамастан олар әлемдік капитал нарықтарына шығудың жолдарын қарастырды.

Осы жұмыстардың нәтижесінде экономикалық өсу мен Қазақстанның әлемдік аренадағы қаржылық рейтингіне қол жеткізілді. Сонымен қатар шетелдік қарыздармен шетелдегі активті операциялардың өсуінің нәтижесінде банк активтері және несие портфелінің ұлғаюы жеделдетілді. Бірақ осы шетелдердегі арзан ақшаның себебінен мемлекеттің қарыздық тәуелділігі артты.

Осы кезеңде елдің қаржы секторы екінші сынақтан, яғни 2007-2009 жж. аралығындағы әлемдік дағдарыспен бетпе-бет келді. 2007 жылы Қазақстанның жалпы сыртқы қарызы 96,4 млрд. АҚШ долларын құрады, ол 2006 жылмен салыстырғанда 22,4 млрд. немесе 30,2 % артқан.

Жалпы сыртқы қарыз сомасының 2,1 млрд. доллары немесе 2,2 %-ы мемлекеттік және мемлекетпен кепілдендірілген қарыз, ал 94,3 млрд. доллары немесе 97,8 %-ы мемлекетпен кепілдендірілмеген қарыз болып табылған. Осы орайда, Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі бұл қарыздық міндеттемелердің ұлттық компанияларға, даму институттарына, акционерлік қоғамдарға және екінші деңгейлі банктерге тиесілі екендігін айқындады. 2007 жылдың аяғында банктердің сыртқы қарызы 46 млрд. долларды құрады, осының нәтижесінде банктердің артық өтімділігі өсіп, тұтыну нарығындағы ақша ұсынысының көбеюіне байланысты несиелік пайыздық ставкалар төмендеді.

Қаржы нарығы осы тұста жылжымайтын мүлік нарығындағы жоғарғы сұранысты пайдаланып, тұрғындарға жеңілдетілген шарттармен ипотекалық несиені ұсынды. Осы жеңілдетілген шарттардың нәтижесінде тұрғын үй құрылысына қатысушы тұрғындар саны артты[2]. Жылжымайтын мүлікке қатысты спекулятивтік және инвестициялық сұраныс тұрғын үйлер бағасының тез өсуіне алып келді, осының нәтижесінде банктер қолжетімді несиелер көлемін ұлғайтуға мәжбүр болды. 2007-2009 жж. әлемдік қаржылық дағдарыс кезеңінде Қазақстандық бастапқы тұрғын үй нарығындағы баға 5,2 есеге, ал қайталама тұрғын үй нарығындағы баға 10 есеге

өсті. Банк секторы тұтыну нарығын қамтамасыз ету және пайданы ұлғайту мақсатында ақша құралдарын құрылыс пен қызмет көрсету салаларына шоғырландыра отырып, шетелдерден алынатын қарыз масштабтарын көбейтті.

Ал осы кезеңде сыртқы қарыз беру қарқыны әлемдік дағдарысқа байланысты қысқарды. 2007-2009 жылдардағы дағдарыс әсерінен отандық құрылыс секторын, шағын және орта бизнес және банк секторын қорғау мақсатында, үкімет бюджет ақшаларын қолданды. Республика Ұлттық қор құралдарын пайдалана отырып, қаржылық күштерді қайта топтастырды, яғни 2008 жылы осы қордан 4 млрд. доллар банк жүйесінің өтімділігін қолдау үшін бөлінді. Бұл елдің қаржы секторына деген сенімділігін сақтауға ықпал етті.

Осы дағдарыстың салдарларын жою мақсатында қаржы - банктік сферасында біршама жұмыстар атқарылды, атап айтқанда Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі екенші деңгейлі банктерден өз ресурстарымен несие портфельдеріне қатысты теңгерімді саясатты және жаңа бизнес модельдерін жасақтауларын талап етті. Осы саясат арқылы ішкі нарық игеріліп отандық қор нарығы дамытылды, қаржылық институттар әлемдік дағдарыс салдарынан арылу мақсатында тәуекелдер жүйесін қайта бағалауға қатысты ішкі процедураларды жүргізді.

Осының нәтижесінде әлемдік нарықтың кері көріністеріне алдын-ала жауап беру тетіктері жасақталды. Банктер өзіндік саясаттарына түзетулер енгізді, әлеуетті қарыз алушыларға қатысты талаптар күшейтілді, банктік қызметтер, оның ішінде ипотекалық және басқа да несие түрлерінің пайыздық ставкалары жоғарлатылды[3].

Соңғы жылдардағы әлемдік нарықта мұнай бағасының төмендеуі, Еуразиялық экономикалық одаққа мүше көрші мемлекет — Ресей Федерациясында ұлттық валютасының құнсыздануы, соның нәтижесінде Ресей тарапынан ағылған арзан тауардың қазақстандық өнімнің бәсекеге қабілеттілігіне теріс әсер етуі, міне, осының бәрі қазіргі таңда отандық қаржы секторының үшінші сынақтан өтуіне алып келді. Оның үстіне, банкілер де теңгемен беретін несиелерін уақытша тоқтатып, қаржыны қажет еткендерге «несиені әзірге тек шетелдік валютамен бере алатындарын» жария етті.

2015 жылғы девальвациялардың әсерінен, яғни ұлттық валютамыз теңгенің құнсыздану қаупі банктерде теңгенің жетіспеушілігінің орын алуына себеп болды. Дәл осы мәселеге байланысты Елбасы Ұлттық банкке жүктеген міндеттерінің арасында экономиканың нақты секторын қаржы ресурстарымен қамтамасыз етуді, теңге ликвидтілігінің қосымша көлемін ұсыну жөнінде шара қабылдауды тапсырған болатын.

Елбасы 2014 жылы 15 желтоқсанда Тәуелсіздік күніне арналған салтанатты жиында Үкімет пен Ұлттық банкке экономиканы долларсыздандыру үшін шаралар қабылдау міндетін қойған болатын. Осыған байланысты Ұлттық банк үкіметпен бірлесе отырып, 2015-2016 жылдарға арналған Қазақстан экономикасындағы долларға тәуелділік деңгейін төмендету туралы шаралар жоспарын дайындады. Бұл жоспар 17 ақпанда өткен үкімет отырысы мен 25 ақпанда өткен Ұлттық банктің басқарма жиналысында бекітілді. Бұл жоспар үш негізгі стратегиялық бағытты қамтиды:

1.Макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету;

2.Қолма-қол емес төлемдерді дамытып, көлеңкелі айналымды азайту;

3.Ұлттық валютаның шетелдік валюталардан басымдығын арттыру.

Бірінші бағыт бойынша Үкімет пен Ұлттық банктің жоспарында экономиканы әртараптандырып, өндірілетін тауар, жұмыс және қызметтердегі қазақстандық мазмұнның үлесін арттыру шаралары қарастырылған.

Екінші бағыт бойынша қолма-қол емес төлемдерді дамыту бағытындағы шаралар жоспарланып отыр.

Ал үшінші бағыт бойынша, халықтың ұлттық валютамен ашқан депозиттерді кепілдендіру мөлшерін 5 млн. теңгеден 10 млн. теңгеге арттырып, шетел валютасымен ашылған депозиттердің сыйақы мөлшерлемесін жылдық 3 пайызға дейін төмендету, банктердің теңге ликвидиттілігін арттыру және банк секторын сауықтыру, нарықта бағаларды шетелдік валютамен көрсетуге тыйым салу шаралары қарастырылған[4].

Қорыта келе, 1997-1998 жж. Оңтүстік-шығыс Азиялық дағдарыс, 2007-2009 жж. әлемдік қаржы дағдарысы және қазіргі жүріп жатырған экономикалық дағдарыстардың барлығы, яғни әлемдік экономикадағы әртүрлі өзгерістер ең бірінші кезекте елдің қаржы секторына әсер ететіндігін айқындайды. Халықаралық сфера барлық мемлекеттердің ішкі ортасына елеулі әсер етіп, оның тұрақтылығын деформацияға ұшыратады. Бұл жаһанданудың кері әсері екендігін барлығымыз жақсы білеміз, сондықтан да әрбір мемлекет қаржылық жүйесінің қауіпсіздігін құруға және нығайтуға тырысуы қажет. Өйткені, ол елдің экономикалық қауіпсіздігінің құрылымдық бөлігі болып табылады. Әрбір мемлекеттің сыртқы қауіптерге қарсы тұру қабілеті оның экономикалық және қаржылық

күшімен айқындалады. Тек осындай қабілеттерге ие мемлекет қана өзіне тиесілі қаржылық және ақша несиелік құралдарды сауатты қолдана отырып, әлемдік экономиканың теріс әсерлеріне дер кезінде жауап бере алады. Сондай-ақ, Қазақстанның 2015 жылдың желтоқсан айында БСҰ толыққанды мүшесі болуына байланысты отандық қаржы ұйымдарының болашақта қаржы тұрақтылығын және бәсекеге қабілеттілігін артыратын шараларды қарастырып енгізу қажет.

Әдебиеттер:

1. ҚР ҰБ-нің 2009-2010 ж. арналған ақша-несие саясаты // Қаржы-қаражат – 2009 ж., №7.
2. http://nationalbank.kz ҚР Ұлттық Банкінің ресми сайты.
3. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2010 жылғы 27 желтоқсандағы №113 қаулысымен мақұлданған ҚР ақша-несие саясатының 2011 жылға арналған бағыттары.
4. Қуат Мұқтар. Бағдар айқын экономикалық өсу 2015 жылы да жалғасады. Ақтөбе газеті, 27 наурыз, 2015 ж.

УДК 336.7

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ РЕГИОНА

Бижуманова С.А.
Таразский государственный университет имени М.Х.Дулати, г.Тараз

Таласский район промышленно-аграрный, с низким уровнем жизни, образованным и здоровым населением, с удобным бизнес климатом для развития малого и среднего бизнеса регион.

Горнодобывающая и химическая промышленность являться ключевой отраслью индустриального развития Таласского района.

Особенно горнодобывающая отрасль будет оставаться доминирующей отраслью экономики этого региона. Газовое месторождение Амангельды было открыто и введено в эксплуатацию в 2003 году. За 12 лет изъято порядка 4,0 млрд. куб. метров. Запасы газовых месторождений составляют еще порядка 13,0 млн. куб. метров. В 2014 году открыто месторождение «Жаркум», в будущем планируется открытие месторождения «Айракты» и «Барханная-Султанкудук».

Каратауский фосфорный бассейн является перспективным месторождением фосфоритов. В 2018 году в районе планируется введение в действие завода по выпуску минеральных фосфорных удобрений ТОО «Еврохим-Удобрения» стоимостью – 356,5 млрд. тенге, мощностью – 1400 тыс. тонн в год. При запуске завода планируется трудоустройство 400 человек.

В его работе предполагается использование современных технологий по переработке фосфатного сырья. В настоящий момент «ЕвроХим» рассматривает иные технологические решения для осуществления проекта выпуска удобрений на местный рынок. Для этого прорабатывается возможность разработки в этом году проекта установки специализированных удобрений для Республики Казахстан мощностью до 30 тыс.тонн в год и просчитывается экономическая целесообразность установки линии производства на базе ТОО «Сары-Тас-Удобрения». Реализация этого крупного проекта даст импульс развитию малого и среднего бизнеса.

Также в районе есть минерально-сырьевая база для производства строительных материалов для района и области, а также на экспорт. Дальнейшее развитие отрасли связано с привлечением инвестиций в новые производства, предусматривающие максимальную переработку сырья в готовую продукцию. Планируется реализация двух новых проектов: ТОО «Жамбыл Недр» – строительство завода по производству цемента; ТОО «Каратау ПРО» – строительство завода по производству мраморной крошки.

В 2014 году в районе реализован проект ТОО «Talas Investment Company» - строительство завода по производству цианида натрия, мощностью 15000 тонн в год. Стоимость проекта составила 12,9 млрд. тенге. На сегодняшний день завод считается первым в Казахстане химическим заводом по производству цианида натрия. На развитие инфраструктуры завода в рамках государственной поддержки предпринимательства привлечены денежные средства в сумме 1469,0 млн тенге. На сегодняшний день на заводе работает 486 человек, в том числе по направлению органа занятости 415 человек, кроме того во вспомогательном производстве занято 66 человек.

В конце этого года запланировано введение в действие завода ТОО «Жамбыл Недр» по производству цемента марки М-400, М-500, строительство которого будет завершено в этом году. Мощность завода составляет 200,0 тыс.тонн в год. При запуске завода планируется трудоустройство